

MOLDOVA ȘI BULGARIA: 20 DE ANI DE COLABORARE BINEFĂCĂTOARE

*Marina POPOVA, doctorandă,
Universitatea de Economie
Națională și Mondială, Sofia, Republica Bulgaria*

Relațiile de colaborare și comerciale între Bulgaria și Republica Moldova au marcat o evoluție ascendentă în ultimul deceniu. Aceasta pentru că, în ultimii ani, țările au semnat mai multe documente interguvernamentale cu privire la cooperarea în diverse domenii, ceea ce creează premise reale de îmbunătățire și extindere a relațiilor comerciale.

Cuvinte cheie: colaborare bilaterală, acord de cooperare, relații economice, cooperare economică, schimb comercial reciproc.

Începând cu anii '90, relațiile de prietenie și colaborare dintre Republica Bulgaria și Republica Moldova s-au dezvoltat intens la nivel interguvernamental. Diaspora bulgară în Moldova, care include circa 90 de mii de cetățeni, a avut un rol extrem de pozitiv în acest proces.

Republica Bulgaria a recunoscut independența Republicii Moldova la 28 decembrie 1991¹, iar la 5 februarie 1992 au fost stabilite relații diplomatice între Bulgaria și Moldova. Bulgaria are o poziție fermă cu privire la suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul frontierelor actuale și nu recunoaște autoproclamata „Republică Moldovenească Nistreană”. De la 01.01.2007, Republica Moldova a fost inclusă în lista statelor prioritare pentru acordarea asistenței de dezvoltare de către Republica Bulgaria, țară membră a Uniunii Europene.

În perioada de democratizare, între cele două țări s-au efectuat vizite bilaterale la nivel de stat, ceea ce a contribuit și contribuie benefic la dezvoltarea relațiilor de colaborare și prietenie².

Politica externă³ și inițiativele bilaterale al Republicii Moldova sunt determinate de următorii factori:

MOLDOVA AND BULGARIA: 20 YEARS OF BENEFICIAL COLLABORATION

*Marina POPOVA, PhD student
University for National
and World Economy, Sofia, Bulgaria*

In the last decade, the cooperation and trade relations between Bulgaria and Moldova have marked an upward trend. This is because in recent years many countries have signed the intergovernmental documents on cooperation in various fields, which creates the real premises for improving and expanding the trade relations.

Key words: bilateral cooperation, cooperation agreement, economic relations, economic cooperation, mutual commercial exchange.

JEL classification: F10, F15, F18, F50, F63

The relationship of friendship and cooperation between the Republic of Bulgaria and the Republic of Moldova has been developing intensively at the intergovernmental level since the 1990-s.

Bulgarian Diaspora in Moldova, which includes about 90 thousand citizens, has played an extremely positive role in this process.

The Republic of Bulgaria recognized Moldova's independence on 28 December 1991⁵. Diplomatic relations between Bulgaria and Moldova were established on 5 February 1992. Regarding the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Moldova within its existing borders Bulgaria has a firm position and does not recognize the so-called self-proclaimed “Moldovan Transnistrian (Trans-Dniester) Republic”. Since 01.01.2007 Moldova has been included on the priority list of countries – recipients of the development assistance offered by Bulgaria, a member country of the European Union.

During the democratization period the two countries exchanged multiple bilateral state-level visits, which have contributed and are contributing to beneficial development of the relationship of collaboration and friendship⁶.

¹ Declarația de suveranitate a Republicii Moldova a fost proclamată de către Parlament la 23 iunie 1991, iar la 27 august 1991 a fost declarată independența țării.

² 1992,6 –7 Septembrie. Vizita oficială în Republica Bulgaria a Președintelui Republicii Moldova d-lui Mircea Sneghiv 1996, 17 Aprilie. Vizita oficială în Republica Bulgaria a Primului Ministru al Republicii Moldova d-lui Andrei Sangheli 1998,15–16 Septembrie. Vizita oficială în Republica Bulgaria a Președintelui Republicii Moldova d-lui Petru Lucinschi 2000,22–23 Iunie. Vizita oficială Bulgaria a Primului Ministru a Republicii Moldova d-lui Dumitru Braghish 2003,16–17 Ianuarie. Vizita oficială în Republica Moldova a Președintelui Republicii Bulgaria d-lui Gheorghi Parvanov 2004, 20–21 Mai. Vizita oficială în Republica Bulgaria a Președintelui RM d-lui Vladimir Voronin 2004, 30 Septembrie–1 Octombrie. Vizita de lucru în RM a Președintelui Republicii Bulgaria d-lui Gheorghi Parvanov pentru deschiderea Universitatii de stat din Taraclia

2004, 18– 20 Noiembrie. Vizita oficială în RM a Președintelui Parlamentului Republicii Bulgaria d-lui Ognian Gherdjikov 2004, 27 Noiembrie. Vizita în Republica Bulgaria a Primului Ministru al Republicii Moldova d-lui Vasile Tarlev – participarea la sedinta sefelor guvernelor al statelor member la Inițiativa Central Europeană

2004, 10 Decembrie. Vizita de lucru în Republica Bulgaria a Președintelui Republicii Moldova d-lui Vladimir Voronin pentru participarea la deschiderea monumentului ostasilor-moldoveni la or. Pleven

2008, 3 Martie. Vizita în Republica Moldova a Primului Ministru al republicii Bulgaria d-lui Serghei Stanishev

2011, 18–19 Decembrie. Vizita în Republica Moldova a Ministrului Afacerilor Externe d-lui Petar Mladenov

2012, 19 Aprilie. Vizita oficială în Republica Bulgaria a Primului Ministru al Republicii Moldova d-lui Vladimir Filat

³ Republica Moldova este recunoscută de 140 de țări, iar cu 101 dintre ele are relații diplomatice.

- la nivel european – relațiile dintre UE și Republica Moldova în cadrul ”Parteneriatului Estic”, care duce la acordul de Asociere;

- relațiile dintre Republica Moldova și țările vecine – România și Ucraina;

- relațiile dintre Republica Moldova, SUA și Federația Rusă;

- relațiile cu organele internaționale și regionale, a căror membru este și Republica Moldova, precum și rolul lor în reglementarea conflictului transnistrean.

Relațiile de prietenie și colaborare între Bulgaria și Moldova se bazează pe acordul de bază semnat în septembrie 1992 (intră în vigoare din 26 noiembrie 1993). Pe parcurs, țările au semnat mai multe documente interguvernamentale cu privire la cooperarea în diverse domenii.

De exemplu, dezvoltarea relațiilor economice și comerțului moldo-bulgar au la bază:

- Convenția consulară (1996);
- Acordul de cooperare între Ministerele de Interne din cele două țări din anul 1993;

- Acordul privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, în vigoare din anul 1997;

- Convenția de evitare a impozitului dublu pe venit și proprietate, în vigoare din anul 1999;

- Acordul de cooperare în domeniul turismului;

- Acordul privind călătoriile reciproce ale cetățenilor, care a intrat în vigoare în vigoare din anul 2000;

- Acordul privind transportul internațional de călători și de mărfuri;

- Acordul de cooperare în domeniul serviciilor aeriene;

- Acordul cu privire la principiile de cooperare în domeniul transportului feroviar;

- Acordul între guvernele Bulgariei, Rusiei, Ucrainei și Republicii Moldova cu privire la cooperarea în domeniul transportării de materiale nucleare dintre Republica Bulgară și Federația Rusă pe teritoriul Ucrainei și a Republicii Moldova a fost ratificat;

- Convenția privind cooperarea în domeniul carantinei și protecției plantelor, 1998;

Moldova's foreign policies and initiatives⁷ are determined and driven:

- At the European level: by the relations between the EU and Moldova within the Eastern Partnership Program that is intended to lead to the Association Agreement;

- By the relations between Moldova and its immediate neighbours - Romania and Ukraine;

- By the relations between Moldova, the USA and the Russian Federation;

- By the relations with international and regional agencies and organizations wherein Moldova is a member as well as their role in the peaceful settlement of the Transnistrian conflict.

The relations established between Bulgaria and Moldova in September 1992 were those of friendship and cooperation (the agreements took effect on 26 November 1993). Later on the two states have signed multiple intergovernmental documents on cooperation in diverse areas.

For example, the Moldovan-Bulgarian trade and economic relations are developing on the basis of:

- Convention of 1996 on Consular Relations;

- Agreement for co-operation between the Ministry of Interior of the Republic of Bulgaria and the Ministry of Interior of the Republic of Moldova, signed in Sofia on 18 May 1993;

- Agreement between the Government of the Republic of Bulgaria and the Government of Republic of Moldova on promotion and reciprocal protection of investments, entered into force on 11 June 1997;

- Agreement between the Republic of Bulgaria and the Republic of Moldova for avoidance of double taxation on incomes and property, signed on 15 September 1998, entered into force in 1999;

- Agreement on Cooperation in the Sphere of Tourism;
- Agreement on mutual visa-free travels of citizens (entered into force on 2000);

- Agreement on international transport of passengers and goods;

- Agreement on Cooperation in the field of air transports;

- Agreement on principles of cooperation in the field of railway transports;

- Ratified Agreement between the Cabinet of Ministers of

⁵ The Moldovan Parliament adopted the Declaration of Independence and Sovereignty of the Republic of Moldova on 23 June 1991, and Moldova was declared an independent and sovereign state on 27 August 1991.

6

1992	6 th – 7 th of September	Official visit to Bulgaria of the President of Moldova Mircea Snegur
1994	10 th – 12 th of December	Official visit to Moldova of the President of Bulgaria Jelio Jeleu
1996	17 th of April	Official visit to Bulgaria of the Prime Minister of Moldova Andrei Sangheli
1998	15 th – 16 th of September	Official visit to Bulgaria of the President of Moldova Petru Lucinschi
2000	22 nd – 23 ^d of June	Official visit to Bulgaria of the Prime Minister of Moldova Dumitru Braghish
2003	16 th – 17 th of January	Official visit to Moldova of the President of Bulgaria Gheorghii Parvanov
2004	20 th – 21 st of May	Official visit to Bulgaria of the President of Moldova Vladimir Voronin
	30 th of September – 1 st of October	Working visit to Moldova of the President of Bulgaria Gheorghii Parvanov for opening the Taraclia state university in Moldova
	18 th – 20 th of November	Official visit to Moldova of the Speaker of the Parliament of Bulgaria Ognyan Gherdjikov
	27 th of November	Visit to Bulgaria of the Prime Minister of Moldova Vasile Tarlev – participation at the meeting of the heads of governments of the Central European Initiative member states
	10 th of December	Working visit to Bulgaria of the President of Moldova Vladimir Voronin for launching a monument in Pleven
2008	3 ^d of March	Visit to Moldova of the Prime Minister of Bulgaria Serghei Stanishev
2011	18 th – 19 th of December	Visit to Moldova of the Minister of Foreign Affairs of Bulgaria Petar Mladenov
2012	19 th of April	Official visit to Bulgaria of the Prime Minister of Moldova Vladimir Filat

⁷ The Republic of Moldova is recognized by 140 states and has diplomatic relations with 101 of them

- Convenția veterinară și sanitară;
- Acordul de cooperare între ministerele agriculturii și industriei alimentare;
- Acordul de cooperare între CPC Bulgaria și Ministerul Economiei și reformelor al Republicii Moldova;
- Protocolul de cooperare între Camerele de Comerț și Industrie din Bulgaria și Republica Moldova;
- Acordul privind asistența administrativă reciprocă în domeniul vamal, în vigoare din 2003;
- Acordul de cooperare între Ministerele Justiției, în vigoare din 2003;
- Acordul de cooperare economică, în vigoare din 2007.

Cu atât mai mult, cadrul juridic, în ultimii ani, s-a extins prin semnarea unui nou Acord de cooperare economică între cele două guverne: Acordul privind protecția reciprocă și schimbul de informații clasificate și Protocolul de cooperare între Ministerul Educației și Științei din Bulgaria și Ministerul Educației și Tineretului din Moldova.

Adoptarea în 2007 de către Bulgaria a unui concept politic privind cooperarea internațională pentru dezvoltare a devenit un nou imbold pentru relațiile bilaterale: Republica Moldova este considerată o prioritate pentru Bulgaria în acest domeniu. Comisia interguvernamentală moldo-bulgară pentru cooperare economică, de asemenea, are propria concepție pentru îmbunătățirea relațiilor moldo-bulgare.

Republica Moldova și Bulgaria cooperează și în cadrul Organizației Națiunilor Unite și agențiilor sale specializate, cât și în cadrul altor organizații internaționale. De exemplu, în cadrul reuniunii Consiliului ministerial al Comunității Energice la 17 noiembrie 2006 în Skopie, Bulgaria a susținut candidatura Republicii Moldova de a obține statutul de observator în cadrul Comunității Energice. Datorită sprijinului din partea Bulgariei, Republica Moldova are statut de membru al Procesului de Cooperare în Europa de Sud (4 mai, 2006, Solun). În anul 2001 a fost semnat Protocolul de la Geneva cu privire la aderarea Republicii Moldova la Acordul de la Marakeș OMC. Documentele de aderare sunt ratificate de Parlamentul țării, astfel de la 26.07.2001, Republica Moldova este al 142-lea membru al Organizației Mondiale a Comerțului.

În cadrul OMC, Republicii Moldova i s-a acordat regimul de comerț preferențial: circa 7200 de produse fabricate în Moldova au obținut, de la începutul anului 2006, acces liber la piețele UE, fără a fi supuse taxelor vamale.

Ca rezultat, în primele 10 luni ale anului 2006, comerțul bilateral cu UE a ajuns la 31% din totalul comerțului extern al țării. În 2007, Comisia Europeană a făcut o propunere de regulament al Consiliului privind acordarea preferințialelor comerciale autonome suplimentare Republicii Moldova. Conform acestui document, anumite categorii de bunuri exportate de către Republica Moldova în UE au fost scutite integral de taxe vamale. Regulamentul prevede pentru Republica Moldova acordarea preferințialelor autonome până în anul 2012, având în vedere că unele dintre elementele de cotă vor fi

Ukraine, the government of Bulgarian Republic, the government of Moldova Republic and the government of Russian Federation on cooperation in the field of *nuclear material transportation* between Bulgarian Republic and Russian Federation through the territory of Ukraine and Moldova Republic dated 27 July 2006;

- Agreement Concerning Cooperation in the Quarantine of Plants and Their Protection Against Pests and Diseases (entered into force in 1998);
- Agreement on Sanitary and Phytosanitary Measures;
- Agreement on cooperation between the ministries of agriculture and food industry of Moldova and Bulgaria;
- Agreement on cooperation between CPC-Bulgaria and the Ministry of Economy and Reform of the Republic of Moldova;
- Protocol on cooperation between the Chambers of Trade and Industry of Bulgaria and Moldova;
- Agreement on mutual administrative assistance in the sphere of customs (entered into force in 2003);
- Protocol on cooperation between the Ministries of Justice of Moldova and Bulgaria (entered into force in 2003);
- Agreement on Economic Cooperation (entered into force in 2007).

In addition, the legal framework has been extended during the recent years via signing of a new economic cooperation agreement between the two governments: the Agreement between the Government of the Republic of Bulgaria and the Government of the Republic of Moldova on mutual protection and exchange of classified information, and the Protocol on Cooperation between the Ministry of Education and Science of Bulgaria and the Ministry of Education and Youth of Moldova.

A political concept for international cooperation for development, adopted by Bulgaria in 2007, has enhanced the bilateral relations: the Republic of Moldova has been considered a priority for Bulgaria in this respect. The Intergovernmental Moldovan-Bulgarian Commission for Economic Cooperation has got its own concept regarding further improvement of Moldovan-Bulgarian relations.

The Republic of Moldova and Bulgaria also cooperate within the framework of the United Nations Organization and its specialized agencies as well as within other international organizations. For example, at the meeting of the Ministerial Council of the Energy Community in Skopie, Bulgaria, on 17 November 2006 supported the nomination of Moldova to the status of an observer in the Energy Community. Owing to Bulgaria's support, Moldova has been granted the status of member in the Southern Europe Cooperation Process (4 May 2006, Solun). In 2001 the Geneva Protocol was signed regarding accession of the Republic of Moldova to the Marrakesh Agreement establishing the World Trade Organization (WTO). The accession documents were duly ratified by the Parliament of Moldova and thus the Republic of Moldova has become the 142nd member country of the World Trade Organization on 26.07.2001.

Thus, within WTO Moldova has been granted the preferential trade regime: about 7200 products manufactured in Moldova have enjoyed free access to the EU markets and exemption from customs duties since the beginning of 2006.

As a result, bilateral trade with the EU has reached 31% of Moldova's total foreign trade during the first 10 months of 2006. In 2007 the European Commission issued a draft

majorate treptat.

Se extinde și practica de acordare a sprijinului reciproc în diferite organizații internaționale. Așadar, Republica Moldova a susținut candidatura orașului Sofia ca sediu al Secretariatului pentru cooperare parlamentară în Europa de Sud-Est și candidatura Bulgariei pentru postul de secretar general adjunct al Secretariatului Internațional Permanent al OCEMN. Totodată, Bulgaria a susținut Republica Moldova pentru a deveni membru al Comunității Energetice. La sfârșitul anului 2012, Bulgaria a fost printre cele opt state membre care au semnat scrisoarea de susținere a construcției drumurilor din Moldova pentru integrarea europeană.

În promovarea relațiilor bilaterale, un rol important îi revine Comisiei interguvernamentale moldo-bulgare. În cadrul sesiunii a III-a a Comisiei, în anul 2006, s-a pus accent pe o gamă largă de aspecte ale relațiilor economice moldo-bulgare: schimburile comerciale reciproce și a cooperării economice, inclusiv în domeniile: industrie și investiție, energetică, turism, agricultură, transport, comunicații și tehnologii informaționale, protecție socială, standardizare și metrologie, cultură. Recomandările Comisiei a creat temelia acordului în vederea cooperării economice.

Odată cu intrarea în vigoare a acordului din 2007 privind cooperarea economică dintre Republica Bulgaria și Republica Moldova, Comisia interguvernamentală rămâne a fi un organ important pentru promovarea și coordonarea implementării prevederilor acordului.

Așadar, cu sprijinul Comisiei în anul 2007, pentru prima dată în Moldova și-a desfășurat lucrările business forumul moldo-bulgar "Bulgaria și Republica Moldova: o nouă etapă în dezvoltarea cooperării economice". La această manifestare au participat peste 40 de companii bulgare și 70 de organizații, instituții și agenți economici din Republica Moldova. În cadrul acestui forum au fost expuse diferite produse din Bulgaria.

Țările, de asemenea, contribuie la mișcarea liberă ale produselor, turiștilor și cetățenilor moldoveni. Din anul 2004, Bulgaria aplică un regim ușurat de vize pentru cetățenii moldoveni. Datorita acestei modalități, mai mult de 50% din cetățenii moldoveni care vizitează Republica Bulgaria se bucura de diferite preferințe, ca de exemplu: sunt scutiți de taxe pentru vize turistice; primesc vize rapide sau vize gratuite pentru fără de taxe suplimentare; primesc vize gratuite ca "membrii de familie ai unui cetățean UE"¹, precum și ca persoane care dețin un document de identitate eliberat de un stat membru al UE.

La rândul său, în baza Legii privind abolirea regimului de vize pentru cetățenii UE, SUA, Canada, Elveția și Japonia, autoritățile moldovenești au expediat Ministerului de Externe o notă conform căreia, de la 01.01.2007 vizele pentru cetățenii bulgari sunt anulate.

regulation regarding the grant of supplementary autonomous trade preferences to Moldova. According to that document, certain categories of goods exported by Moldova to the EU were fully exempted from customs duties. The Regulation provided for the grant of autonomous trade preferences to Moldova till 2012 considering that quotas in respect to certain items will be increased step by step.

The practices are intended to provide mutual support within the framework of diverse international organizations. For instance, Moldova has supported the proposal to locate the Secretariat for Parliamentary Cooperation in South-Eastern Europe in the city of Sofia and nomination of Bulgaria as vice secretary general of the Permanent International Secretariat of the Organization of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC). At the same time, Bulgaria supported Moldova in the latter's accession to the Energy Community. At the end of 2012 Bulgaria was among the eight member states that have signed a letter of support for the construction of roads from Moldova for European integration.

An important role for further promotion of bi-lateral relations has Moldovan-Bulgarian Commission for Economic Cooperation. The III-d Session of the Intergovernmental Commission, held in 2006, made an emphasis on a vast range of aspects to the economic relations between Moldova and Bulgaria: trade exchange and economic cooperation in particular in the sphere of manufacturing industry and investments, energy sector, tourism, agriculture, transports, telecommunications and information technology, social protection, standardization and metrology, culture. The recommendations of the Commission created a ground for signing a new agreement on economic cooperation.

After the Agreement on economic cooperation between Bulgaria and Moldova came into force in 2007, the Intergovernmental Commission was allocated an important role in promoting and coordinating the implementation of the measures under the agreement.

Thus, with the support of the Commission, in 2007 the Moldovan-Bulgarian business forum "Bulgaria and Moldova: a new stage in the development of economic cooperation" was held in Moldova for the first time. Over 40 Bulgarian companies and 70 Moldovan organizations, institutions and companies participated in that event. Bulgarian products were exhibited within the framework of the forum.

The states also contribute to free movement of goods and human beings. Since 2004 Bulgaria introduced a simplified visa regime for Moldovan nationals. Due to this modality, more than 50% of Moldovans visiting Bulgaria have different benefits, as for instance: they are exempted from taxes on tourist visas; they benefit from accelerated visa issuance procedure; get free visas for "family of an EU citizen"⁵ as well as for holders of an ID issued by an EU member state.

At the same time, on the basis of the Law on abolishment of the visa regime for citizens of the EU, the USA, Canada, Switzerland and Japan, the Moldovan authorities notified the Ministry of Foreign Affairs that visas for Bulgarian nationals

¹ Circa 100.000 de moldoveni au obținut cetățenia românească

⁵ About 100,000 Moldovans have also got Romanian passports

Totodată, în anul 2008 Consiliul UE a adoptat o decizie privind facilitarea eliberării vizelor și readmisie persoanelor, care se afla ilegal pe teritoriul Republicii Moldova și UE. Ca urmare a intrării în vigoare a acordurilor de facilitare cetățenii moldoveni vor primi o serie de beneficii în obținerea vizelor pentru UE. Acordul prevede posibilitatea de a acorda vize de tranzit gratuite pentru cetățenii moldoveni, care tranzitează teritoriul României și Bulgariei, până la adoptarea unei decizii a Consiliului privind aderarea la UE a acestor țări în zona Schengen.

În urma măsurilor susnumite, s-a marcat o creștere semnificativă a interesului cetățenilor moldoveni față de piața turistică bulgară. Însă, odată cu aderarea Bulgariei la UE în anul 2007 numărul turiștilor din Moldova s-a redus. Prin urmare s-a impus obligativitatea vizelor de tranzit prin România și Bulgaria pentru cetățenii moldoveni. Acordul cu privire la anularea vizelor de tranzit pentru cetățenii moldoveni în România și Bulgaria va îmbunătăți climatul de afaceri și va crește fluxul de turiști moldoveni în Bulgaria.

Țările sunt permanent în căutarea de noi soluții de dezvoltare a relațiilor economice și comerciale bilaterale. În anul 2007 măsurile necesare sunt determinate în special de deciziile aprobate la cea de-a patra sesiune a Comisiei interguvernamentale, iar în anul 2009 chestiunile în vigoare sunt discutate în cea de-a V-ea sesiune a Comisiei interguvernamentale moldo-bulgare pentru cooperare comercială, economică, științifică și tehnică, care și-a desfășurat lucrările la Chișinău.

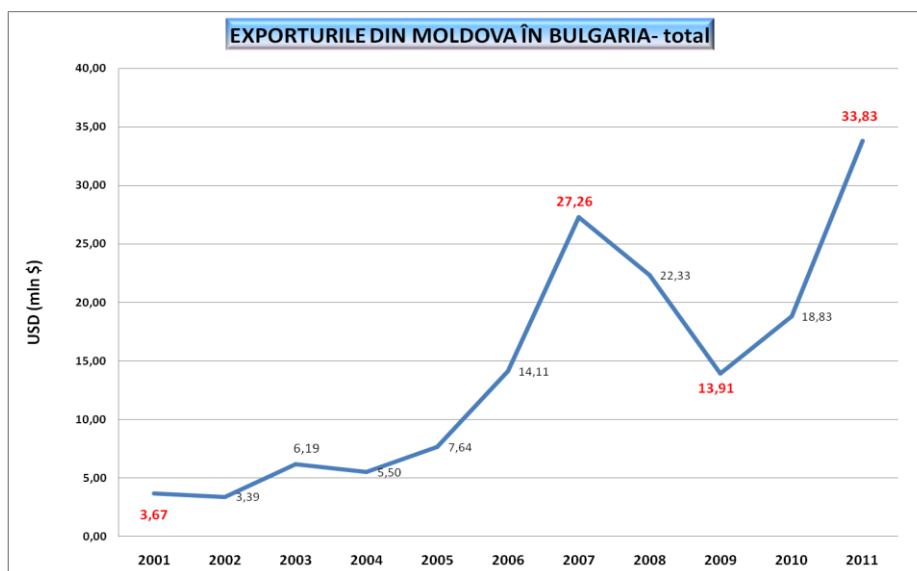
În pofida eforturilor depuse, volumul schimburilor comerciale reciproce și dinamica creșterii lor nu corespund capacităților reale ale celor două țări.

are no longer required starting on 01.01.2007. In addition, the European Council issued a decision (effective since 2008) on the facilitation of issuance of visas and on illegal readmission to the territory of the Republic of Moldova and the EU. Due to visa regime facilitation agreements, Moldovan nationals will enjoy certain benefits in obtaining visas to the EU. The agreement provides for the possibility to issue free transit visas for Moldovans crossing Romania and Bulgaria in transit, before a Council decision is adopted regarding accession of these EU member states to the Schengen Area.

Due to the measures mentioned above, significant growth has been registered in the interest of Moldovans in the Bulgarian touristic market. The number of Moldovan tourists had decreased upon Bulgaria's accession to the EU in 2007. Furthermore it became necessary for Moldovans to obtain transit visas for Romania and Bulgaria. An agreement on cancellation of transit visas for Romania and Bulgaria for Moldovan citizens will improve the business climate and lead to additional growth in the flow of Moldovan tourists to Bulgaria.

The states are in permanent search of the ways for further improvement of bi-lateral economic and trade relations. In 2007 the development of bilateral economic and trade relations was determined in particular by the decisions approved by Session IV of the Intergovernmental Moldovan-Bulgarian Commission, while in 2009 the actual issues of economic and technical-scientific cooperation between the countries were discussed at the V-th Session of the Intergovernmental Moldovan-Bulgarian Commission for Trade, Economic, Scientific and Technical Cooperation, held in Chisinau.

In spite of the efforts undertaken by the states, the volume of mutual trade flows and the growth rate do not correspond to the real capacities of the two states. In 2007 an intergovernmental agreement was signed on economic cooperation.

Sursa/Source: *Întocmit de autor / Developed by the author în baza datelor Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova, www.statistica.md*

Așadar, datele pentru 2006, comparativ cu cele din 2005 demonstrează că:

- Cifra de afaceri a comerțului a crescut cu 14,5%.
- Exporturile Bulgariei au crescut cu 0,9%.

The data for 2006, as opposed to those of 2005, show that:

- Trade grew by 14.5%.
- Bulgaria's exports grew by 0.9%.
- Imports from Moldova grew by 57.6%

- Importurile din Republica Moldova au crescut cu 57,6%
- Tradițional pentru Bulgaria soldul a scăzut cu 25,2%.
- Republica Moldova este pe locul 74 în comerțul exterior, locul 56 la exporturi și 71 - la importurile din Bulgaria.
- Republica Moldova ocupă 0,1% din exporturile noastre și 0,04% din importuri.

În octombrie 2007, Consiliul de Miniștri al Republicii Bulgaria a acordat ajutor umanitar în valoare de 50000 EUR pentru lichidarea consecințelor secetei din Republica Moldova. Acest ajutor a fost direcționat regiunii Taraclia unde majoritatea populației este de etnie bulgară

Un aflus al relațiilor comerciale este vădit în perioada ianuarie-noiembrie 2007, înregistrându-se o majorare dublă a comerțului și o creștere de aproape trei ori pentru Bulgaria, iar a volumului importurilor din Republica Moldova cu 22,9%. Cu toate acestea, creșterea este încă sub potențialul de export al ambelor țări.

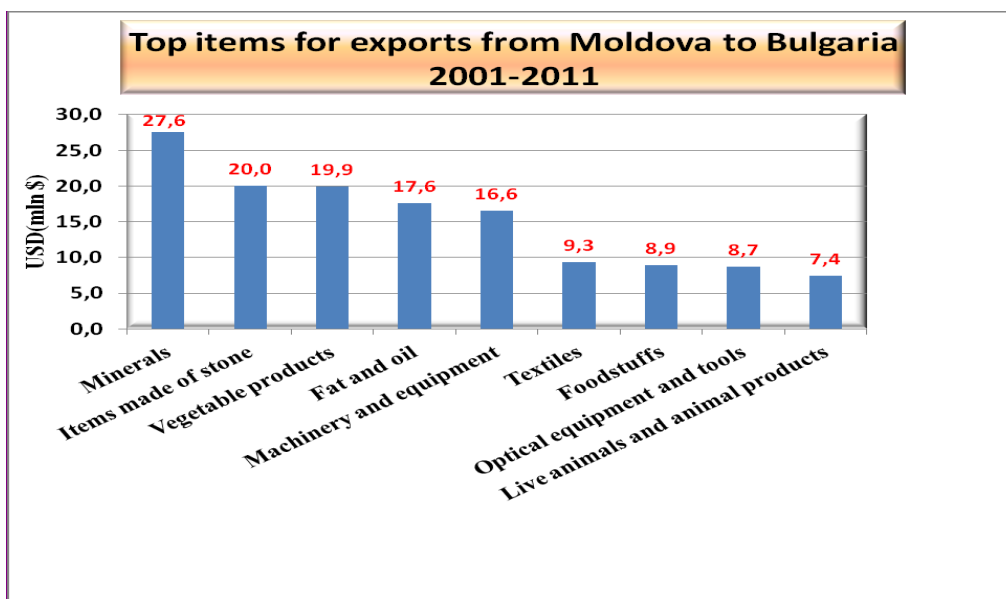
Statistica din această perioadă ne demonstrează că cel mai mare lot de exporturi de bunuri sunt: ambalaje (în principal ambalaje de hârtie, recipiente de sticlă, hârtie și carton), vopsele și lacuri, petrol, mașini pentru industria alimentară și altele. Importurile sunt formate din materii prime (sârmă și tije de fier și oțel), produse agricole din industria alimentară (semințe de floarea-soarelui, lapte, smântână etc.).

- The trade balance traditional for Bulgaria decreased by 25.2%;
- Moldova is ranked 74th in foreign trade Bulgarian external trade, 56th in exports and 71th in imports from Bulgaria;
- Moldova accounted for 0.1% of Bulgaria's exports and for 0.04% of imports.

In October 2007 the Council of Ministers of Bulgaria provided EUR 50,000 humanitarian aid for elimination of the consequences of drought in Republic of Moldova. This assistance was directed to the region of Taraclia where the majority of the population are of Bulgarian origin.

An increase in trade was registered during January-November 2007, demonstrating twofold growth of trade volumes in general and almost threefold growth for Bulgaria, whereas the volume of imports from Moldova grew 22.9%. Notwithstanding the above, the growth rates were below the export potential of the both states.

The statistics of this period has demonstrated that items accounting for the highest portion of exports of goods are: packaging (mainly paper packaging, glass containers, paper and board), paints and varnishes, petrol, food industry equipment and others. Imports are mainly comprised of raw materials (iron and steel wire and rods), agricultural products for food industry (sunflower seeds, milk, dairy, etc.).

Sursa/Source: Întocmit de autor /Developed by the author în baza datelor Ministerul Economiei, Energeticii și Turismului al Republicii Bulgaria, www.mi.government.bg.

Reducerea exporturilor bulgare în Republica Moldova din anul 1997 a fost cauzat de interzicerea exportului vinurilor bulgărești pe teritoriul RM pentru Rusia.

În medie, pentru perioada anilor 2000-2011 s-a constatat:

- exportul de produse industriale, în special pentru utilizarea de către consumatori;
- importul în special de produse agricole prime și a produselor din industria alimentară.

The decrease in Bulgarian exports to Moldova after 1997 was caused by an embargo on exports of Bulgarian wines to Russia through Moldova.

On the average the years 2000-2011 were characterized by:

- Exports of industrial products and in particular of consumer goods;
- Imports of mainly agricultural raw products and foodstuffs.

Tabelul 1/Table 1

Importul produselor bulgare în Republica Moldova în 2011/ Imports of Bulgarian products to Moldova in 2011			Exportul produselor bulgare în Republica Moldova în 2011 / Exports of Bulgarian products to Moldova in 2011		
Nr	Produsele / Products	%	Produsele / Products	%	
1.	Produse petroliere/ Petroleum products	25,6	Produse petroliere/ Petroleum products	19,8	
2.	Contoare pentru lichide și gaze / Meters for liquids and gas	25,4	Tutun/ Tobacco	11,6	
3.	Ulei / Vegetable oil	14,7	Medicamente/ Medicines	9,1	
4.	Semințe de floarea soarelui / Sunflower seeds	9,5	Produse din material plastic pentru industria de construcții/ Plastic products for construction industry	4,3	
5.	Ambalaj de sticlă /Glass containers	6,4	Detergenți/ Detergents	4,1	
6.	Telefoane și aparataj de telecomunicații/ Telephones and telecommunication equipment	5,2	Alcool etilic, lichior, produse alcoolice/ Ethyl alcohol, liquors, alcoholic beverages	4,0	
7.	Ulei de soia și subprodusele acestuia / Soybean oil and ancillary products	2,9	Sticlă șlefuită sau polizată/ Polished or finished glass	3,9	
8.	Ghips/ Gypsum	1,1	Monofilament/ Monofilament	3,6	
9.	Conserve din fructe/ Canned fruit	1,0	Ambalaj de sticlă/ Glass containers	2,5	
10	Melasă / Molasses	0,9	Mașini pentru prelucrarea sau fabricarea produselor alimentare și băuturi/ Equipment for procession or production of foodstuffs and drinks	2,2	
11	Produse de panificație, patiserie / Bread and bakery products. confectionery	0,8	Rezervoare, cisterne, cuve/ Tanks, containers, canisters	1,6	
12	Piese pentru elicoptere / Spare parts to helicopters	0,8	Autoturisme/ Vehicles	1,6	

Sursa/Source: *Întocmit de autor /Developed by the author în baza datelor Ministerul Economiei, Energeticii și Turismului al Republicii Bulgaria, www.mi.government.bg.*

Datele pentru anul 2011, comparativ cu cele din 2010 sunt mai optimiste:

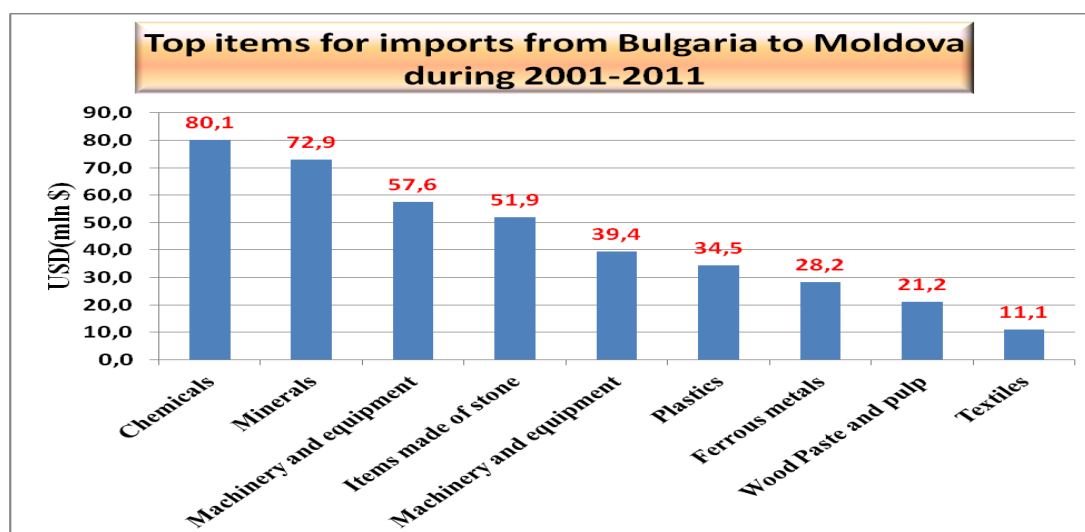
- Indicii de afaceri a comerțului a crescut cu 14,3%;
- Exporturile din Bulgaria au crescut cu 10,4%;
- Importurile din RM au crescut cu 31,0%;
- Tradițional pentru Bulgaria soldul a crescut cu 4,1%;
- RM se situează pe locul 42 în exportul și pe locul 60 în importul de Bulgaria;
- RM ocupă 0,3% din exporturile proprii și 0,1% din importuri.

În primele șase luni ale anului 2012, schimburile comerciale s-au majorat cu 17,2%, exporturile au crescut cu 20,0%, importurile au sporit cu 5,8%.

The data for 2011, as opposed to those for 2010, show us the following in terms of quantities and qualitative characteristics:

- Trade grew by 14.3%;
- Exports from Bulgaria grew 10.4%;
- Imports from Moldova grew by 31.0%;
- The trade balance traditional for Bulgaria grew by 4.1%;
- Moldova rated 42 in exports to and 60 in imports of Bulgaria;
- Moldova accounted for 0.3% of Bulgaria's exports and for 0.1% of its imports.

During the first half of 2012 trade volume grew by 17.2%; exports grew by 20.0% and imports increased by 5.8%.

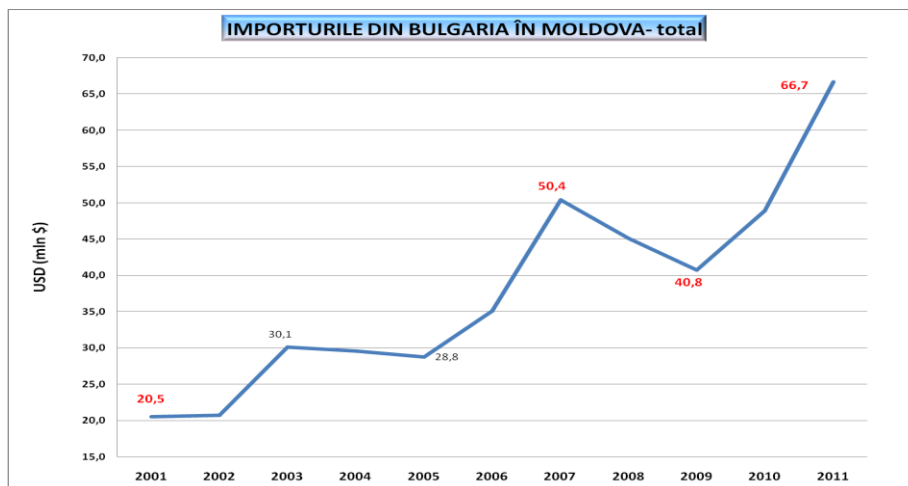

Sursa/Source: *Întocmit de autor /Developed by the author în baza datelor Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova, www.statistica.md*

Totuși, volumul schimburilor comerciale bilaterale și dinamica dezvoltării nu sunt adecvate capacităților celor două țări. Schimburile comerciale dintre Bulgaria și Republica Moldova în ultimii ani sunt nesatisfăcătoare în comparație cu schimburile comerciale dintre Republica Moldova cu alte țări din regiune.

Anyway, the volume of bilateral trade flows and the development rate are not adequate to the capacities of the two states. The extent of commercial exchange between Bulgaria and Moldova has not been satisfactory in the recent years, as opposed to the commercial exchange between Moldova and other countries in the region.

Sursa/Source: Întocmit de autor /Developed by the author în baza datelor Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova, www.statistica.md

Totodată, în ultimii ani, relațiile politice bilaterale consolidează tendința de intensificare a dialogurilor pe obiective economice, culturale etc. În ultimii 2-3 ani, ponderea investițiilor bulgare în Republica Moldova se extinde, în special sub implementându-se sub formă de întreprinderi mixte pentru producerea uleiului, bateriilor, contoarelor de apă și diferitor bunuri de larg consum.

Relațiile comerciale dintre Bulgaria și Moldova s-au extins semnificativ în ultimii 20 de ani și în viitor există posibilități reale de a îmbunătăți aceste relații de prietenie. În opinia Ministerului bulgar al Economiei, Energiei și Turismului în anul 2010, cifra schimburilor comerciale dintre cele două țări a înregistrat o creștere anuală de 28,7%, ajungând la 66 de milioane de euro. În anul 2012 această creștere a depășit 77,6 milioane de euro.

Circa 56700 de cetățeni moldoveni au călătorit în Bulgaria în anul 2011, în comparație cu anul 2010 când numărul de turiști a fost de 46 600 de persoane. Între timp, bulgarii au reprezentat 2,7% din totalul turiștilor străini care au vizitat Republica Moldova în anul 2011. Începând cu anul 2012 cetățenii moldoveni care dețin viza Schengen pot călători liber în Bulgaria.

Cetățenii Republicii Moldova sunt satisfăcuți de serviciile oferite din partea Bulgariei: prețuri accesibile, serviciile de calitate acordate cetățenilor moldoveni. Vara moldovenilor li se oferă litoralul Marii Negre cu toate comoditățile, iar iarna – stațiuni montane, cabane.

Republica Moldova ocupa locul 30 în clasamentul de turiști străini care au vizitat Bulgaria în ultimii ani, în anul 2011 s-a clasat pe locul 22. În anul 2011, numărul de turiști din Republica Moldova a crescut cu 19,4% în raport cu creșterea fluxului turistic total de 4,6%. În anul 2011 circa 50 de mii de turiști moldoveni au vizitat Bulgaria, iar în prima jumătate a anului 2012 – 28 de mii de persoane.

At the same time, during the recent years, bilateral political relations strengthens the dialogue on economic, cultural and other objectives.

During the last 2-3 years the Bulgarian investments in the Moldovan economy has grown – in particular in the form of joint ventures for the manufacture of vegetable oil, batteries, water meters and diverse consumer goods.

Trade between Bulgaria and Moldova has expanded significantly during the last 20 years and there are feasible possibilities to further improve these friendly relations in the future. In the opinion of the Bulgarian Minister of Economy, Energy and Tourism, in 2010 the annual growth rate of trade between our two countries was 28.7% and the volume of trade achieved EUR 66 million. In 2012 the trade volume was more than EUR 77.6 million.

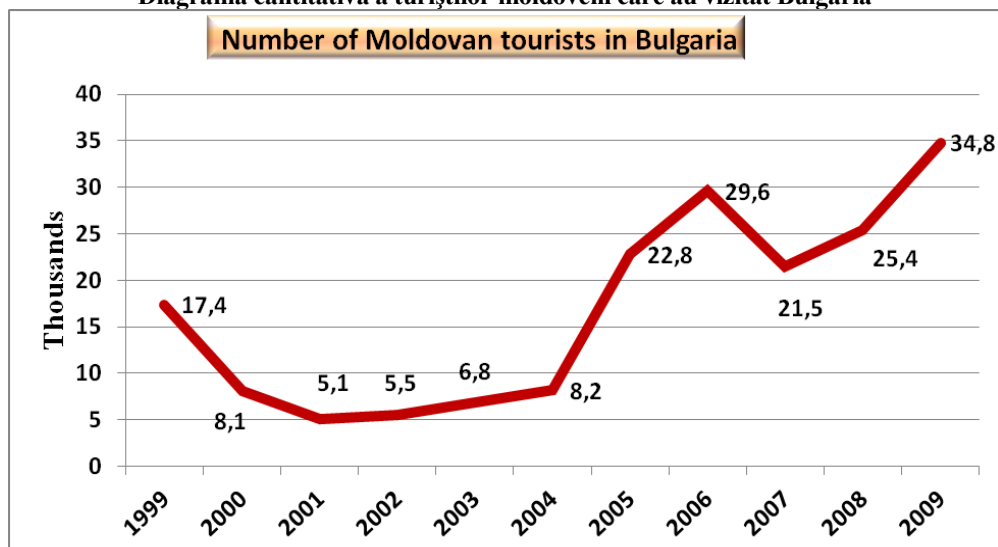
About 56,700 Moldovans visited Bulgaria in 2011 – as opposed to the year 2010 when the number of tourists was 46,600. At the same time Bulgarians accounted for 2.7% of the total number of foreigners who visited Moldova in 2011. Starting in 2012, Moldovans holding a Schengen visa can travel in Bulgaria without any restrictions.

Moldovan tourists are happy with the services offered to them in Bulgaria: prices are affordable and the quality of services provided to Moldovans is adequate. In summer Moldovans can go to the Black Sea coast with developed tourist infrastructure and in winter they are attracted by hotels and chalets in mountains.

Moldova rates 30 among countries of origin of foreign tourists who visited Bulgaria during the recent years. Moldova rated 22 in 2011. That year the number of tourists from Moldova grew 19.4% against the background of the total growth of 4.6% in tourism. About 50 thousand of Moldovan tourists visited Bulgaria in 2011 and 28 thousand - in the first half of 2012.

Diagrama cantitativa a turiștilor moldoveni care au vizitat Bulgaria

Sursa/Source: *Întocmit de autor /Developed by the author în baza datelor Ministerul Economiei, Energeticii și Turismului al Republicii Bulgaria, www.mi.government.bg*

Republica Moldova este la etapa de dezvoltare a noilor direcții în domeniul turismului. Acestea sunt turismul rural, turismul vinului – direcții noi care conferă un spor de imagine Republicii Moldova peste hotare.

Domeniile prioritare ale relațiilor economice îl constituie investițiile. Pentru perioada anilor 1992-1997, Republica Moldova a investit în Bulgaria 572,9 mii de dolari SUA. Dintre aceștia, 404 mii de dolari SUA s-au investit în comerț și 165 mii de dolari SUA - în finanțe. Potrivit Băncii Naționale Bulgare în perioada anilor 1996-2011, Republica Moldova a investit în Bulgaria 6,2 milioane de euro. Cea mai mare investiție a Republicii Moldova este cea din domeniul finanțelor.

Relațiile economice bilaterale între cele două țări în general sunt pe un făgaș bun. Volumul schimburilor comerciale a depășit 100 de milioane de euro în anul 2011, însă mai este nevoie de a promova și de a extinde colaborarea dintre acestea două țări. Forurile economice trebuie să fie impulsul pentru a face acest lucru.

În cadrul vizitei în Republica Bulgaria Prim-Ministrul Moldovei domnul Vladimir Filat a propus să fie organizată o întâlnire interguvernamentală și să fie sistematizat Planul de acțiuni între cele două țări pentru viitor. Domnia sa, totodată, a mulțumit Guvernul Bulgariei pentru sprijinul acordat Republicii Moldova, care actualmente trece printr-o perioadă dificilă de integrare europeană.

Republica Moldova este îndeosebi interesată de schimbul de informații cu Republica Bulgaria referitor la legislație, care o vor apropia de UE, urmărind obiectivul principal – integrarea europeană. Cooperarea cu Bulgaria, ca stat membru al UE, este foarte importantă.

Guvernul Republicii Bulgaria și Guvernul Republicii Moldova în anul 2012 au semnat un acord de cooperare în caz de cataclisme. Din partea Republicii Moldova acordul a fost semnat de către domnul Iurie Leancă, viceprim-ministrul, Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, iar din partea

The Republic of Moldova is currently developing new directions for tourism development, such as rural tourism and wine tourism – intended to improve Moldova's image abroad.

Investments are the priority direction for economic relations. During 1992-1997 Moldova invested USD 572.9 thousand in Bulgaria, to include USD 404 thousand if investments in trade and USD 165 thousand in the financial sector. According to the National Bank of Bulgaria, during 1996-2011 Moldova invested 6.2 million EUR in Bulgaria. The financial sector accounted for the highest portion of investments.

Economic relations between the two countries generally make good progress. The volume of bilateral trade exceeded EUR 100 million in 2011 but it is still necessary to promote and to extend collaboration between our two countries. Economic forums should become an impulse in that direction. Our bilateral relations will assist us to look forward with confidence towards the future.

During the official visit to Bulgaria Mr. Vladimir Filat, the Head of the Government of Moldova suggested to organize an intergovernmental meeting for systematization of the action plan between the two states for the future. He also thanked the Government of Bulgaria, for the support provided to Moldova that is currently in the difficult period of European integration.

The Republic of Moldova is in particular interested in exchanging and sharing information with Bulgaria in the sphere of legislation which will make it closer to the EU in the pursuit of its principal objective – European integration. Cooperation with Bulgaria, a member state of the EU, is very important.

In 2012 the Government of Bulgaria and the Government of Moldova signed an inter-governmental agreement on cooperation in emergency situations. This agreement was signed on behalf of Moldova by Mr. Iurie Leanca, Vice Prime Minister, Minister of Foreign Affairs and European Integration of Moldova, and on behalf of Bulgaria – by Mr. Tsvetan Tsvetanov, Vice Prime Minister, Minister of Internal Affairs of Bulgaria. The agreement provides a general framework for cooperation in the sphere of prevention and mitigation of the consequences of natural and man-caused disasters, preparatory and reaction activities to an emergency as well as conditions and procedures for voluntary assistance in the event of a

Bulgariei - domnul Tvetan Tvetanov, viceprim-ministrul, Ministrul de interne al Republicii Bulgaria. Acordul prevede un cadru general pentru cooperare în domeniul prevenirii cataclismelor, acțiuni de pregătire și de reacție, precum și condițiile, procedurile pentru acordarea de asistență voluntară în caz de calamități pe teritoriul uneia dintre aceste două țări. Politica de coeziune va furniza echipamente de siguranță, efectuarea reuniunii comune ale experților, conferințe și instruire, precum și schimb de informații și de formare.

În martie 2012 Moldova a inițiat negocieri cu UE cu privire la zona de liber schimb și intenționează să le finalizeze în anul 2013. Fapt care va contribui la eficientizarea mediului de afaceri din țară.

Se întreprind acțiuni de susținere în sporirea numărului de investitori bulgari, care intenționează să pornească o afacere în Republica Moldova, fiind obiectivul unui alt forum economic desfășurat în aprilie 2012 în Sofia. Există oportunități de cooperare în domenii precum eficiența energetică, industria de energie, vin, produse alimentare și textile regenerabile, proiecte de infrastructură.

Proiectele de afaceri sunt orientate spre deschiderea întreprinderilor și unităților comerciale noi în centrul orașului, dar lipsa fondurilor financiare împiedică procesul. Moldova pregătește două domenii de investiții, care vor interesa companiile bulgare.

Primul domeniu se referă la proiectele investiționale de anvergură și importanță națională. Acestea sunt – un proiect în sectorul energetic – construirea gazoductului Ungheni – Iași, proiecte privind construcția de drumuri, electrificarea a căilor ferate. Al doilea domeniu vizează participarea companiilor bulgare în procesul de privatizare a telecomunicațiilor, rețelelor de distribuție pentru fabrici farmaceutice, bănci și altele. Republica Moldova întreprinde acțiuni concrete pentru dezvoltarea afacerilor reciproc avantajoase.

La fel, au nevoie de dezvoltare și investiții sectorul agroalimentar din Republica Moldova, concret sectorul animalier și de viticultură în raionul Taraclia. În legătură cu privatizarea pământului apar producători puternici cu echipament modern și cu volum mare de productivitate.

Mijloacele financiare de azi permit ca anual în Republica Moldova să fie plantate 1,5 mii hectare de viță de vie. Pentru a avea volumul care există acum 20 de ani, Republica Moldova trebuie să planteze anual cel puțin 3-4 mii hectare de viță de vie. Aceasta înseamnă că sunt necesare investiții suplimentare. Actualmente sunt alocate 2530 mii de lei moldovenești pentru un hectar de viță de vie. Însă această alocare nu este suficientă.

Referitor la sectorul animalier se constată în Republica Moldova, că în anii secetoși un număr considerabil de bovine, ovine, caprine sunt sacrificate. Crescătorii de vite reduc numărul animalelor din cauza secetei. Lipsa de stabilitate socială, economică nu permite eficiența sectorului animalier.

Oamenii de afaceri bulgari pot să investească în următoarele ramuri: agricultură, colectare-prelucrare de produse pomicole, uscare, conservare. În acest sens, raionul Taraclia constituie un potențial pentru investițiile

disaster on the territory of either of the two states. The Cohesion policy will provide safety equipment, organization of joint meeting of experts, conferences, and exchange of information and trainings.

In March of 2012 Moldova initiated negotiations with the EU regarding free movement of citizens and it is intended to complete these negotiations in 2013. Their success will contribute to improvement of the efficiency of the investment climate in Moldova. Measures are underway to promote an increase in the number of Bulgarian investors intending to do business in Moldova; being the object of discussion of another economic forum, organized in Sofia in April 2012.

There are opportunities for cooperation in certain areas, such as energy efficiency, energy industry, wine, foodstuffs and textiles, renewable energy, infrastructural projects.

Business projects provide for the establishment of multiple new enterprises and commercial outlets in the central part of the city but the lack of funding hinders the process. Moldova is preparing two investment areas that will be of interest for Bulgarian businesses.

The first area covers major investment projects of national importance that are currently considered by Moldova. They include in particular a project in the energy sector – construction of the Ungheni – Iasi gas pipeline, road construction projects and the railway electrification project.

The second area envisages participation of Bulgarian companies in privatization of telecommunication lines, distribution chains for pharmaceuticals companies, banks, etc. The Republic of Moldova is taking measures to restructure many of the existing state-owned companies and these actions will also be implemented.

Cattle-breeding and viticulture in the region of Taraclia: Moldova needs development and investments. As an aftermath of land privatization, there emerge strong producers with modern equipment and high productivity.

The current funding enables annual planting of 1.5 thousand hectares of vineyards in Moldova. To restore the area of plantations of 20 years ago, Moldova should plant at least 3-4 thousand hectares of vineyards annually. That means the necessity in additional investments.

The current allocations are MDL 25-30 thousand per hectare of vineyards. However these allocations are not enough.

It can be stated regarding the animal breeding sector that in droughty years considerable numbers of cattle, sheep and goats are slaughtered in Moldova. Cattle-breeders reduce the number of animals due to droughts. Lack of social stability: the economic environment does not contribute to the efficiency of animal breeding.

The climate in the region of Taraclia favours most the development of viticulture. Viticulture performed well and reported good results even during the years when grain crops were affected by droughts. Vines suffer less from a drought because a vine is a perennial plant with roots that go deep into soil and consume moisture in deeper layers. Even in dry years viticulture yields good harvest because grapes receive more sunshine and therefore have a higher content of sugar that contributes to easier procession into wine.

Bulgarian businessmen can find it interesting to invest in the following areas: agriculture, harvesting and procession of fruits, production of dried and canned fruit. These areas have succeeded to maintain their production potential and are operating. They are stable and profitable.

The region of Taraclia has yet not been considered as a potential

bulgare. Există un sprijin puternic din partea guvernului bulgar și, respectiv, din partea guvernului Republicii Moldova; ambele părți sunt dispuse să asigure garanții pentru afacerile care vor ameliora situația economică și socială în raionul Taraclia.

Prin această regiune trec două magistrale: conducta de gaz și linia magistrală electrică Rusia – Balcani. Raionul Taraclia este aprovizionat cu gaz natural la 100%, toate 26 de sate sunt gazificate. Primii care au participat la gazificarea zonei Taraclia în anul 1990 au fost profesioniștii de la Varna, Bulgaria. Aceasta a fost cea mai impunătoare colaborare din afacerile bulgare până în prezent. Producția industrială în regiune este concentrată în 20 de companii, dintre care opt sunt fabrici de vin.

Lipsa de informații cu privire la posibilitățile investiționale în Republica Moldova și în special în zona economică liberă Taraclia a fost la ordinea de zi a unui seminar cu genericul ”Oportunități de afaceri și investiții în regiunea de etnie bulgară Taraclia”, desfășurat în Camera bulgară de Comerț și Industrie în colaborare cu Ambasada Republicii Bulgaria în Republica Moldova.

Delegația din Taraclia a prezentat propunerile lor de afaceri pentru oamenii de afaceri bulgari în cadrul unui seminar ”Afacerile și investițiile în Taraclia” desfășurat în Camera bulgară de Comerț și Industrie (CBCI).

Prima propunere de afaceri este un hotel – un complex turistic cu un restaurant cu bucătărie națională, de organizare a excursiilor, a turismului rural și ecoturismului. Centrul de afaceri pentru antreprenori este la etapa incipientă. Serviciile care vor fi oferite includ închirierea de birouri și spații, consiliere fiscală, contabilă, formare de antreprenori și altele.

Mijloacele de afaceri se investesc în agricultură, cum ar fi: importul semifabricatelor bulgare (lapte, cereale și alte bunuri), care pot fi prelucrate în zonele economice libere, în special în raionul Taraclia. Există zone mari care pot fi utilizate profitabil de către partea bulgară.

- În cadrul seminarului au fost lansate multe propuneri de investiții în regiunea Taraclia. Cele mai importante proiecte sunt:
- Investiții în complexul hotelier turistic;
- Centrul de afaceri;
- Instalație de prelucrare a materiilor prime agricole: colectare de fructe, materie primă vegetală și animală de la fermieri și gospodării producătoare;
- Fermă de iepure: creșterea iepurilor, producerea alimentelor ecologice și dietetice bazate pe tehnologii moderne;
- Fermă de capre și fermă de oi; fermă de creștere a ciuperci pe baza de depozite, subsoluri, clădiri industriale abandonate; prelucrarea plantelor medicinale; valorificarea viticulturii și vinificației;
- Un proiect cu referire de nuci. Avantajele acestui product sunt: perioada de valabilitate a produsului, condiții bune de transportare și un venit multianual. 25 de țări din UE, Orientul Mijlociu, Asia importă

destination for Bulgarian business investments by Bulgarian businessmen. Strong support will be offered by the local Bulgarian government and respectively by the central government of Moldova; the both are prepared to provide guarantees to businesses that will aim to improve the economic and social situation in the region of Taraclia.

Two main lines go through this region – a gas pipeline and the main power transmission line Russia – the Balkans. The area of the Taraclia region is 100% covered with natural gas supplies; all 26 villages are connected to the gas pipeline. Experts from Varna in Bulgaria were the first to become involved in gasification of the Taraclia area in 1990. That has been the most impressive example of collaboration on the part of the Bulgarian business till presently. The region’s industrial production is concentrated in 20 companies, including 8 wineries.

The lack of information regarding investment possibilities in Moldova in general and in particular in the free economic zone of Taraclia was an issue on the agenda of the workshop “Business opportunities and investments in the region of ethnic Bulgarians – Taraclia” hosted by the Bulgarian Chamber of Trade and Industry jointly with the Embassy of the Republic of Bulgaria in Moldova.

The delegation from Taraclia presented its business proposals to Bulgarian businessmen at the workshop “Business and investments in Taraclia” held at the Bulgarian Chamber of Trade and Industry (BCTI).

The first business proposal was a hotel – a touristic complex with a national cuisine restaurant, local excursions, rural tourism and eco-tourism. A business centre for entrepreneurs is at the inception stage. In particular it will offer offices and premises for rent as well as the services of financial and fiscal advice, accounting, assistance in the establishment of a new company, etc.

Capital will be invested in agriculture and in particular in imports of Bulgarian semi-finished products (milk, dairy, cereals and other goods) that can be processed in free economic zones and in particular in the region of Taraclia. There are huge areas that can be used profitably by the Bulgarian part.

Multiple proposals were launched during the workshop in respect to investments in the region of Taraclia. The most important projects included:

- Investments in a hotel and touristic complex;
- Business centre;
- Establishment of operations to process agricultural primary materials: procurements of fruits, vegetable and animal primary materials from family farms and agricultural producers;
- Rabbit-breeding farm: breeding of rabbits and production of eco-foodstuffs and dietetic products on the basis of state-of-the-art technologies;
- Goat and sheep breeding farms; operations to grow mushrooms in warehouses, cellars, abandoned industrial buildings; procession of medical herbs; added-value viticulture and wine-making operations;
- A project regarding production of walnuts. The strengths of this product are: long shelf life, good transportability and many years of income. Moldovan walnuts are imported by 25 countries in the EU, Middle East and Asia;
- Construction of a farm for mushroom-growing operations.

Bulgaria is a member state of the European Union, which makes it a very advantageous partner for Moldova. The interest is not a chance one: a strong basis will be formed for mutually beneficial

nuci din Moldova;

- Construirea unei ferme de cultivare a ciupercilor.

Bulgaria este un stat membru al Uniunii Europene, fapt avantajos pentru Republica Moldova. Interesul nu este întâmplător, se formează baza relațiilor reciproc avantajoase. Ar trebui să existe mai multe companii, astfel încât să se vorbească concret despre afaceri, nu numai despre condițiile generale. Este mai dificil pentru oamenii de afaceri bulgari să concureze cu oamenii de afaceri din SUA și Germania. Afacerile bulgare cu potențialul de care dispune poate sunt mai convenabile în țările vecine, astfel cooperarea trebuie să fie reciproc avantajoasă. Sunt deja prevăzute edificii, spații și terenuri în RM pentru investiții.

Companiile bulgare pot comercializa produsele pe piața internă din Republica Moldova în țările CSI cu care Moldova are relații de comerț liber. Mai mult decât atât, Republica Moldova are acorduri cu Uniunea Europeană, care facilitează relațiile comerciale. Reprezentantii mediului de afaceri ar trebui să urginteze studierea cu intenția oportunităților afacerilor, fiindcă ne-am putea pomeni cu alți „bulgari”.

Raionul Taraclia¹ oferă posibilității de investiții și de afaceri în două zone economice libere în care activitatea este scutită integral de impozit de către Republica Moldova și permite exportul produselor în țările CSI. Zonele libere au infrastructură administrativă, de comunicații etc. Proiectele prioritare sunt axate pe agrobusiness, turism ecologic și de agrement.

Moldova și Bulgaria împărtășesc aceleași idei ale trecutului european și doresc să aibă un viitor european comun. Există o cooperare fructuoasă în relațiile bilaterale, extinzându-se în participarea și colaborarea în cadrul diverselor organizații internaționale și regionale. Bulgaria are o poziție clară și neschimbătoare în favoarea respectului pentru suveranitatea și păstrarea integrității teritoriale a Republicii Moldova. Dezvoltarea și consolidarea relațiilor de prietenie și parteneriat ocupă un loc important printre prioritățile politicii externe atât ale Republicii Bulgaria cât și ale Republicii Moldova.

relations. There should be many joint ventures - if we discuss in particular business and not only the general climate. Bulgarian businesses find it hard to compete with the US or German businesses at the international market. If we consider the current capacities and potential of the Bulgarian businesses, maybe they will find it easier to do business in countries that are their immediate neighbours. This aspect will make the cooperation mutually beneficial. Moldova has already allocated buildings, spaces and territories for prospective investors.

Bulgarian companies can find a good outlet for their products at the internal market of Moldova and of the CIS countries with which Moldova has strong traditional economic contacts. Furthermore Moldova has trade facilitation agreements with the European Union. The representatives of business circles should intensify marketing research with the aim to identify new business opportunities and not to miss the chance to be remembered as ‘those other Bulgarians’ at a later stage.

The region of Taraclia² offers an opportunity to invest and to establish business operations in two free economic zones where operations are totally exempted of Moldovan taxes and which enable exports of products to the other CIS states. The free economic zones offer office and communication infrastructure, etc. The priority will be given to projects focusing on agribusiness, ecotourism and entertainment.

Session VI of the Intergovernmental Moldovan-Bulgarian Commission for Economic Cooperation was held in September 2012. The agenda of this session covered a broad range of issues pertaining to Moldovan-Bulgarian economic relations and provided for identification of optimum development directions for further bilateral collaboration.

Moldova and Bulgaria share similar ideas originating from the European past and desire to achieve a common European future. Bilateral relations demonstrate beneficial cooperation that extends to participation and collaboration within diverse international and regional organizations. Bulgaria has a clear and unchanging position to respect the sovereignty and territorial integrity of Moldova. The development and strengthening of the relations of friendship and partnership has an important rating among the foreign policy priorities of the Republic of Bulgaria as well as of Moldova.

Referințe bibliografice / References

1. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Bulgaria [accesat 3 mai 2013]. Disponibil: <http://www.mfa.bg/>
2. Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Moldova [accesat 3 mai 2013]. Disponibil: <http://www.mfa.md/>
3. Derjaven vestnik [accesat 4 mai 2013]. Disponibil: <http://www.afa.bg/>
4. Monitorul oficial al Republicii Moldova [accesat 4 mai 2013]. Disponibil: <http://www.monitoruloficial.md>
5. Ministerul Economiei, Energeticii și Turismului al Republicii Bulgaria [accesat 3 mai 2013]. Disponibil: www.mi.government.bg
6. Ministerul Economiei al Republicii Moldova [accesat 3 iunie 2013]. Disponibil: mec.gov.md
7. Biroul Național de Statistică [accesat 3 iunie 2013]. Disponibil: <http://www.statistica.md>

Recomandat spre publicare: 17.05.2013

¹ Suprafața regiunii Taraclia este 674 km pătrați, 67% din populație este activă din punct de vedere economic. Sunt 571 de companii individuale, iar gospodăriile agricole constituie 1517.

² The area of the region of Taraclia is 674 square km; 67% of the population are economically active (there are 571 self-employed entrepreneurs and 1517 family farms).